

PROSTOVOLJSTVO KOT NAČIN IN NADALJEVANJE ŽIVLJENJA

Na rob pogovoru z Liz Burns, predsednico Mednarodnega društva za prostovoljska prizadevanja (IAVE)

Liz Burns, nekdanjo direktorico *Volunteer Development Scotland* (slov. Razvoj prostovoljcev Škotske) in *European Volunteers Centre* (slov. Evropski center za prostovoljstvo), sem spoznala na 4. Kongresu prostovoljstva, ki sta ga *Slovenska filantropija* in *Društvo za razvijanje prostovoljnega dela* pripravila v Novem mestu. *Liz Burns* je tja prišla kot gostja, da nagovori navzoče in pove nekaj besed o poslanstvu, stanju in organiziranosti prostovoljstva danes, pa tudi o izobraževanju za prostovoljski sektor.

Kdo je prostovoljec ali prostovoljka? Opredelitev je veliko. To je navadno oseba, ki brez pričakovanja materialne koristi prispeva svoje znanje, spretnosti in kulturo v dobro skupnosti, najpogosteje v oblikah organiziranega prostovoljnega dela. Težko bi dejali, da so prostovoljci dobrodušni. Prostovoljstvo je namreč odnos, ki mora biti nagrajujoč za vse, ki so vanj vpleteni. Je odnos dajanja in prejemanja. Je možnost osebnega in poklicnega razcveta. Je pomembna priložnost za učenje odgovornosti in pridobivanje socialnih

izkušenj.

KAKO POSTATI PROSTOVOLJEC

Kako nekdo postane prostovoljec ali prostovoljka in kako se je to zgodilo njej, sem povprašala *Liz Burns*. Odgovor me ni začudil. Slutila sem ga! Za prostovoljno delo se navadno ne odločamo načrtno. Prepričajo nas vabila tistih, ki so že prostovoljci, modeli obnašanja in vrednote, ki smo jih morda imeli v družini, življenjske in družbene okoliščine. Motivi *Liz Burns* so bili sprva kaj malo povezani z njeno današnjo vlogo in poslanstvom. Tri majhne otroke je imela. Biti z njimi neprestano je pomenilo tudi ločiti se od dogajanja v družbi. Da bi prišla iz zaprtega kroga, se je pridružila *Playground Association* (slov. Društvo igrišč). Animiranje otrok in mladih družin ter vodenje programov na igriščih je v Veliki Britaniji namreč pomembna in priznana dejavnost. Za mnoge

Za prostovoljno delo nas navdušijo vzorci obnašanja.

Prostovoljci so pogosto posamezniki, ki se trajno zavzemajo za druge, pa tudi neformalne skupine, ki delujejo v dobro skupnosti, razen v primeru, ko gre za družinsko skupnost. V nasprotju s pričakovanji je med prostovoljci bolj malo tistih, ki imajo načeloma več prostega časa. Največ jih najdemo med najbolje izobraženimi in najbolj zaposlenimi ljudmi srednjih let. To je moč tudi razložiti: prostovoljstvo pomeni tudi občutljivost za družbena vprašanja, pomeni biti integriran v družbo, vplivati nanjo. In kdo lahko to poslanstvo bolje opravi od tistih, ki so najbolj izobraženi in najbolj vključeni v družbo?

Prostovoljstvo danes postaja pomembna družbene dejavnost.

tudi poklic. Takšna društva in dejavnosti nastajajo po pravilu tam, kjer se prebivalci zadržujejo. In zakaj ne na otroškem igrišču!

Liz Burns je bila sprva profesorica angleškega jezika in književnosti in kot mnoge razmišljujoče učitelje jo je kmalu pričelo bolj zanimati, kako se dijaki učijo kot pa sam predmet poučevanja. In ni ga razreda, kjer ne bi bilo učnih težav! Liz je že imela nekaj izkušenj, kako organizirati, voditi prostovoljsko organizacijo in je pomagala dijakom, da so skupaj ustanovili *Društvo za sovrstniško učno pomoč*. Boljši so pomagali slabšim. Do sem še nič posebnega! Posebno pa je to, da so ti mladi z njeno pomočjo ustanovili organizacijo in jo tudi vodili. To je bilo zanje in za Liz pomembno učno obdobje. Še dandanes, ko je kot svetovna predsednica na čelu velike mednarodne organizacije *International Association for Volunteer Effort* (slov. Mednarodno društvo za prostovoljska prizadevanja), ko se povezuje s *Prostovoljci Združenih narodov* in se njena organizacija ukvarja predvsem s svetovnimi vprašanji prostovoljstva, vztraja pri nekaterih spoznanjih iz tistega prvega obdobja. V nasprotju z večino drugih njeno zdajšnjo organizacijo kljub velikosti in obsegu dela še zmeraj vodijo zgolj prostovoljci. "To ima svoje prednosti", pravi.

VELIKO ANDRAGOŠKEGA, STROKOVNEGA IN RAZISKOVALNEGA DELA

Civilna družba in prostovoljstvo postajata danes pomemben družbeni sektor. Sektor, ki se neprestano prilagaja potrebam ali jih celo napoveduje. V njem se ponuja veliko zahtevnega interdisciplinarnega strokovnega, raziskovalnega dela. Je sektor, kot pravi Jeremy Riffkin, v katerem se bo v prihodnosti od-

pirala večina delovnih mest.

Kaj to pomeni za izobraževanje odraslih? Zdi se, da ni društva, ki bi zmoglo brez izobraževanja. Gre za neformalno izobraževanje, ki se odziva na potrebe in zanimanja članov in ljudi v skupnosti: *to so pristočasne, kulturne, kognitivne, čustvene potrebe, potrebe po vrednotah in skupnostne potrebe*.

Tako kot podjetje potrebuje znanja za to, da nastane, se organizira in raste, tako tudi društva. Posledica tega je, da se odpira široko polje izobraževanja odraslih v povezavi z njimi; kako analizirati potrebe, pridobiti somišljenike, postaviti cilje, kako pridobiti finančno podporo, ustanoviti društvo, kako ga organizirati, kako narediti analizo institucionalnega okolja, vzpostaviti partnerske odnose z organizacijami, ki že delujejo, kako pripraviti poslovni načrt, strateški načrt, vzpostaviti in vzdrževati stike z javnimi občili, kako pridobiti in zadržati prostovoljce ter kako voditi društvo so zgolj nekatere, za društva pomembne izobraževalne teme.

TUDI SVETOVNA VPRAŠANJA SO POLJE ZAVZEMANJA PROSTOVOLJCEV

S prihodom pospešene internacionalizacije, z nastopom neoliberalizma in nove tehnologije tudi prostovoljstvo dobiva drugačno podobo. Še zmeraj, kot nekoč, ima lokalno, nacionalno, internacionalno poslanstvo, zdaj pa še svetovno, pravi *Liz Burns*. Vse bolj se namreč loteva svetovnih vprašanj (srečna globalizacija, okoljska vprašanja, mir).

Prostovoljske organizacije nastajajo v ustanovah, kjer se združujejo strokovnjaki. Tisti, ki želijo svoje strokovno delo podariti v dobro skupnosti, pri tem pa pridobiti nova znanja in jih znova uporabiti v svojem poklicnem delu. Tako so se, denimo, novinarji francoskega nacionalnega radia organizirali v radio, ki pomaga brezdomcem in mednje širi kulturo, tako so se slovenski sodniki organizirali v društvo, ki pomaga ženskam v stiski, tako so se organizirali *Prostovoljci Združenih narodov* v podporo načelom Združenih narodov. Prostovoljski programi Združenih narodov krepijo ljudi, njihovo psihološko in politično moč, gradijo vzajemnost, spodbujajo družbeno participacijo, ščitijo šibke in ranljive pred ekonomsko, socialno in politično marginalizacijo. Predvsem pa omogočajo kolektivno odgovornost do družbe. Ti on-line prostovoljci po internetu prispevajo svoje znanje, spretnosti, izkušnje ter kulturo za skupnost.

Bolj kot prostovoljstvo pridobiva svetovne razsežnosti, pogosteje *Liz Burns* potuje. S Tajvana in Koreje prispe v Slovenijo, naslednji dan jo že čakajo v Ženevi na *Konferenci o prostovoljstvu in novih tehnologijah*. Leta 2000, pravi, se je upokojila. Dogodek, ki marsikomu zrahlja psihično strukturo. *Liz Burns* ga ni doživela kot prehod. Prej kot možnost nadaljevanja življenja.